

Warszawa, 03-04-2026 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

V.7011.2.2026.ETP

Pan

dr Filip Nowak

Prezes

Narodowego Funduszu Zdrowia

via ePUAP

Szanowny Panie Prezesie,

pragnę nawiązać do otrzymanych sygnałów z Fundacji „Dom tam, gdzie Ty”, dotyczących kwestii zasad zawierania dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego w Narodowym Funduszu Zdrowia przez obywateli Ukrainy posiadających status UKR¹.

W przesłanej do Biura RPO korespondencji podkreślono, że po zmianach w zasadach dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej, które weszły w życie 5 marca 2026 roku, do Fundacji napływa znaczna liczba zgłoszeń od obywateli Ukrainy, którzy utracili dostęp do świadczeń zdrowotnych finansowanych przez NFZ. Część z tych osób deklaruje gotowość do samodzielnego opłacania składek na dobrowolne ubezpieczenie zdrowotne.

Jednak w wielu przypadkach osoby te otrzymują informację w oddziałach NFZ, że zawarcie takiej umowy nie jest możliwe bez wcześniejszego uiszczenia jednorazowej opłaty dodatkowej w wysokości około 17–18 tysięcy złotych. Opłata ta ma być

¹ Pismo z dnia 11.03.2026 r. znak V.7013.122.2026.ETP.

uzasadniana tym, że dana osoba nie była objęta ubezpieczeniem zdrowotnym w Polsce lub nie opłacała składek w ciągu ostatnich kilku lat.

Kwestię tę reguluje ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1461, dalej: ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej). Zgodnie z art. 68 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, objęcie dobrowolnym ubezpieczeniem zdrowotnym w określonych warunkach uzależnione jest od wniesienia opłaty dodatkowej. Jej wysokość uzależniona jest od długości okresu niepodlegania temu ubezpieczeniu i kształtuje się od 20% (w przypadku, gdy okres nieobjęcia ubezpieczeniem wynosił od 3 miesięcy do 1 roku) do 200% dochodów przyjętych jako podstawa wymiaru składki (w przypadku, gdy przerwa w ubezpieczeniu zdrowotnym i opłacaniu składek wynosi nieprzerwanie powyżej 10 lat). W konsekwencji osoba, która chce się ubezpieczyć dobrowolnie, a miała przerwę w okresie ubezpieczenia, powinna uiścić również w odpowiedniej wysokości ww. opłatę dodatkową.

Nie negując zasadności pobierana tej opłaty w okolicznościach przewidzianych przepisami, pragnę wskazać na wątpliwości interpretacyjne co do konieczności opłacenia opłaty dodatkowej przez obywateli Ukrainy, którzy chcą się ubezpieczyć dobrowolnie, a do 5 marca 2026 r.² korzystali z uprawnień w dostępie do publicznej ochrony zdrowia w Polsce na podstawie tzw. specustawy³. Zgodnie z dotychczasowym art. 37, obywatel Ukrainy, którego pobyt w Polsce był uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy, był uprawniony do korzystania z opieki medycznej udzielanej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obejmującej świadczenia opieki zdrowotnej na zasadach i w zakresie, w jakim osobom objętym obowiązkowym lub dobrowolnym ubezpieczeniem zdrowotnym przysługuje prawo do świadczeń na podstawie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej, z określonymi w tej regulacji włączeniami.

W związku z powyższym powstają wątpliwości interpretacyjne dotyczące zasad naliczania opłaty dodatkowej wobec tej grupy osób. Wobec tego, na podstawie art. 13

² Ustawa z dnia 23 stycznia 2026 r. o wygaszeniu rozwiązań wynikających z ustawy o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2026 r. poz. 203).

³ Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz.U. 2022, poz. 583 z późn. zm.).

ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tj. Dz. U. z 2024 r., poz. 1264), zwracam się do Pana Prezesa z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska w zakresie tych wątpliwości interpretacyjnych. W szczególności będę wdzięczny za informację w następujących kwestiach:

1. Czy w przypadku obywateli Ukrainy przebywających w Polsce ze statusem UKR zasadnym jest naliczanie opłaty dodatkowej za okres braku ubezpieczenia przy zawieraniu umowy dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego?
2. Czy okres przebywania w Polsce ze statusem UKR, w którym osoby te miały ustawowe prawo do korzystania ze świadczeń zdrowotnych finansowanych przez NFZ, powinien być traktowany jako okres wyłączający obowiązek ponoszenia takiej opłaty?
3. Czy istnieje możliwość zawarcia umowy dobrowolnego ubezpieczenia zdrowotnego przez obywateli Ukrainy, którzy utracili prawo do świadczeń zdrowotnych po zmianach przepisów, bez konieczności ponoszenia jednorazowej opłaty w wysokości kilkunastu tysięcy złotych, tak aby mogli oni samodzielnie opłacać bieżące składki na dobrowolne ubezpieczenie zdrowotne?

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/